

BÁNKI BENCE

DÉL-SZLOVÁKIA, AZ ELHANYAGOLT RÉGIÓ?
SZLOVÁKIA MAGYARLAKTA TERÜLETEINEK
GAZDASÁGI TELJESÍTMÉNYE
A POLITIKA ÁRNYÉKÁBAN

A Dél-Szlovákia gazdasági helyzetével foglalkozó munkák általános megállapítása, hogy a térség számos tekintetben (munkalehetőségek, infrastruktúra stb.) az ország szegényebb, elmaradottabb területei közé tartozik. Bár a regionális diszparitásokat különböző tényezők, köztük a sajátos történelmi fejlődés és a földrajzi adottságok is gerjeszthetik, a közéleti diskurzusban rendre egy olyan magyarázat kerül elő, amelynek középpontjában az etnikai motívum áll. Az elmélet szerint a szlovákság szemében a magyarlakta vidék amolyan „mostohagyereknek” számít, aminek fejlődése a többségi nemzet képviselői számára másodlagos kérdés. Ezzel magyarázható, hogy miközben a nyelvhatáron túl sok helyütt új beruházásokkal, nemrég átadott autópálya-szakaszokkal és felújított közösségi terekkel találkozhatnak az arra járók, addig a dél-szlovákiai lakosoknak mintha néhány szimbolikus könyöradomány (de annál több ígéret) jutna csupán. Változásra, mondják az ezen a véleményen lévők, akkor van esély, ha a magyarok által támogatott politikusok kerülnek hatalomra. Szerintük kizárólag ők hajlandóak forrásokat juttatni a déli régióba, ezzel csökkentve annak kitettségét a szlovák nemzetiségű honatyák jóindulatának.

A felvidéki politikai elit 2020-as választásokon elszenvedett teljes kudarca és mind a törvényhozó, mind a végrehajtó hatalomból való kiszorulása különösen aktuálissá teszi a témával való foglalkozást. A fennálló fejlettségbeli különbségek leíró elemzésén túl igény mutatkozik az egyenlőtlenségek mozgatórugóinak azonosítására is. Különösen izgalmas a gazdasági elmaradottság és az érdekképviselet együttes vizsgálata, hiszen ez a regionális tudományok és a politikai gazdaságtan ismeretkörét egyaránt gazdagíthatja. A tanulságokat ráadásul maguk a politikai szereplők is hasznosíthatják, akik között az utóbbi időben mintha „közös nevezővé” vált volna a gondolat, miszerint Dél-Szlovákia prosperálásának feltétele a magyar pártok kormányra kerülése. Jelen tanulmányban ezt, a közéletben már-már

evidenciaként elfogadott állítást vizsgálom meg tudományos eszközökkel. Kutatási kérdésem a következő: *befolyásolja-e a dél-szlovákiai területek gazdasági mutatóinak alakulását az, hogy a felvidéki magyarok által támogatott pártok miképpen részesülnek az országos politikai hatalomból?* Hipotézisem szerint a magyar pártok országos érdekérvényesítő-képessége jelentős mértékben magyarázza a dél-szlovákiai (magyarlakta) területek fejlődési pályáját, az ezt leíró indikátorok értékét.

Dél-Szlovákia területi és politikai jellemzői

A kutatás térségi szintjét Szlovákia magyarlakta területei jelentik. A 2011-es népszámlálás során 458 467 fő, azaz az ország lakosságának kb. 8,49%-a vallotta magát magyar nemzetiségűnek. Döntő többségük a szlovák–magyar határ mentén, egy változó szélességű, de többé-kevésbé összefüggő sávban él. Ezt az életteret, Dél-Szlovákiát, a közéleti diskurzusban (de gyakran még a szakmai körökben is) a magyarlakta vidékkel azonosítják; ezt a fogalomtársítást a többségi nemzet is befogadta.¹ Jelen tanulmányban emiatt egymással ekvivalens kifejezésként használom a két kifejezést. Szükségszerű azonban a szóban forgó területet pontosabban lehatárolnom: ezt a közigazgatási rendszer terminológiáját felhasználva teszem meg.

Magyarlakta kerületeknek tekintem azokat, amelyekben a magyarok részaránya eléri az öt százalékot. Ezek nyugatról kelet felé haladva a következők: Nagyszombati kerület, Nyitrai kerület, Besztercebányai kerület és Kassai kerület. A szlovákiai magyarok közel 95%-a ebben a négy kerületben él; a többi kerület közül csak a Pozsonyiban él jelentős lélekszámú magyar közösség (1. táblázat).

1 Horbulák Zsolt: Dél-Szlovákia gazdasági és szociális helyzete néhány mutató tükrében. *Fórum Társadalomtudományi Szemle*, 2015. 17 (3). 43–56, itt: 44.

Besorolás	Kerület	Lakosok száma (fő)	Magyar nemzetiségűek	
			száma (fő)	aránya (%)
Magyarlakta	Nagyszombati	554 741	120 784	21,77%
	Nyitrai	689 867	169 460	24,56%
	Besztercebányai	660 563	67 596	10,23%
	Kassai	791 723	74 743	9,44%
Nem magyarlakta	Pozsonyi	602 436	23 888	3,97%
	Trencsényi	594 328	797	0,13%
	Zsolnai	688 851	553	0,08%
	Eperjesi	814 527	646	0,08%
Összesen		5 397 036	458 467	8,49%

1. táblázat: A magyar nemzetiségűek száma és aránya Szlovákia kerületeiben, 2011.

Forrás: A 2011. évi népszámlálás Statisztikai Hivatal által közzétett adatai, saját szerkesztés

A *magyarlakta járások* meghatározásakor az uralkodó szakmai konszenzust tekintem irányadónak. A Szlovákiával foglalkozó kutatók munkáikban jellemzően tizenhat járást ismernek el magyarlaktaként.² Ezen járások határain túl nagyságrendileg huszonötezer magyar él Szlovákiában, túlnyomó többségük (kb. húszezer fő) Pozsonyban és Kassán. Nem vitás, hogy mind a főváros, mind Kassa fontos szerepet tölt be a magyar közösség életében, annak kulturális és intellektuális központjai. A lakosság nemzetiségi összetétele azonban ma már mindkét városban viszonylag homogén: a magyarok részaránya az öt százalékot sem éri el. Nem is jellemző, hogy bármelyik politikai párt etnikai töltetű üzenetekkel szólítaná meg az ott élőket. Emiatt célravezetőbbnek tartom, ha a magyarlakta járás fogalmát szűken értelmezem, és nem terjesztem ki a két nagyvárosra (2. táblázat).

2 Lelkes Gábor: Területi különbségek a dél-szlovákiai vállalkozói térben. *Fórum Társadalomtudományi Szemle*, 2008. 10 (3). 3–18, itt: 3.; Horbulák Zsolt: Munkanélküliség Szlovákia déli régióiban. *Polgári Szemle*, 2019. 15 (4–6). 296–310, itt: 303–304.

Kerület	Járás	Lakosok száma (fő)	Magyar nemzetiségűek	
			száma (fő)	aránya (%)
Pozsonyi	Szenci	66 265	9 134	13,78%
Nagyszombati	Dunaszerdahelyi	116 492	87 349	74,98%
	Galántai	93 594	32 793	35,04%
Nyitrai	Érsekújvári	144 417	48 483	33,57%
	Lévai	115 367	28 085	24,34%
	Komáromi	103 995	66 356	63,81%
	Nyitrai	159 143	9 076	5,70%
	Vágsellyei	53 286	16 717	31,37%
Besztercebányai	Losonci	74 861	17 338	23,16%
	Nagykürtösi	45 562	10 939	24,01%
	Nagyrócei	40 400	7 738	19,15%
	Rimaszombati	84 889	30 516	35,95%
Kassai	Kassa-vidéki	119 227	11 845	9,93%
	Nagy Mihályi	110 842	12 122	10,94%
	Rozsnyói	63 351	16 103	25,42%
	Töketeresesi	106 072	28 145	26,53%
Nem magyarlakta járások		3 899 273	25 728	0,66%
<i>Összesen</i>		<i>5 397 036</i>	<i>458 467</i>	<i>8,49%</i>

2. táblázat: A magyar nemzetiségűek száma és aránya Szlovákia déli járásaiban, 2011.

Forrás: A 2011. évi népszámlálás Statisztikai Hivatal által közölt adatai, saját szerkesztés

A *magyarlakta községek* meghatározásakor a Tt. 184/1999. számú törvényére hagyatkozom, ami a nemzeti kisebbségi nyelvek használatáról rendelkezik. A jogszabály eredeti változata kimondja, hogy ha valamelyik nemzetiséghez tartozó polgárok egy településen a lakosság legalább 20%-át alkotják, akkor a hivatali érintkezésben jogosultak a saját közösségük nyelvének használatára is. Az érintett települések jegyzékét a Tt. 221/1999. számú kormányrendelete tartalmazza; közülük 512 város és falu magyarok által lakott. Egy község (Lédec, Aranyosmaróti járás) kivételével mindegyik település a fentebb magyarlakta-ként definiált járásokban található.³

3 Bár az említett törvényt többször is módosították (például a nyelvhasználati küszöböt 15%-ra szállították le), azon községek listáját, amelyekre a törvény hatálya kiterjed, máig nem aktualizálták.

Dél-Szlovákia politikai sajátosságai

Az egyenlőtlenségek alakulása szorosan összefonódik a politikai fejlődés kérdéseivel. Különösen igaz ez Szlovákiában, ahol a pártpreferenciák alakulásának megfigyelhetőek nemzetiségi, ezen keresztül pedig földrajzi dimenziói is. Erről a jelenségről nyújt áttekintést a 3. táblázat, ami a parlamenti választások eredményeit összegzi országosan, illetve a dél-szlovákiai járásokban.

Év	Országos eredmények			Magyarlakta járások eredménye		
	Első	Második	Harmadik	Első	Második	Harmadik
1998	HZDS (27,00%)	SDK (26,33%)	SDE (14,66%)	MKP (31,01%)	SDK (20,82%)	HZDS (17,92%)
2002	HZDS (19,50%)	SDKÚ (15,09%)	Smer-SD (13,46%)	MKP (36,70%)	HZDS (12,81%)	Smer-SD (10,57%)
2006	Smer-SD (29,14%)	SDKÚ (18,35%)	SNS (11,73%)	MKP (38,65%)	Smer-SD (22,14%)	SDKÚ (12,08%)
2010	Smer-SD (34,79%)	SDKÚ (15,42%)	SaS (12,14%)	Smer-SD (24,91%)	Most–Híd (21,76%)	MKP (15,20%)
2012	Smer-SD (44,41%)	KDH (8,82%)	OLaNO (8,55%)	Smer-SD (33,76%)	Most–Híd (18,96%)	MKP (15,94%)
2016	Smer-SD (28,28%)	SaS (12,10%)	OLaNO (11,03%)	Smer-SD (23,05%)	MKP (15,44%)	Most–Híd (15,29%)
2020	OLaNO (25,02%)	Smer-SD (18,29%)	Sme rodina (8,24%)	OLaNO (23,64%)	MKÖ (14,96%)	Smer-SD (14,80%)

3. táblázat: Parlamenti választások eredményei Szlovákiában, 1998–2020.

Forrás: SZK Statisztikai Hivatala által közölt választási eredmények, saját szerkesztés

A dél-szlovákiai választók magatartása az átlagostól eltérő jegyeket mutat. 1998 és 2006 között a Magyar Koalíció Pártja a magyarlakta járásokban leadott szavazatoknak 30% fölötti arányát szerezte meg, magasan megelőzve ezzel az országosan legnépszerűbb pártokat. 2010-ben és a későbbi voksolásokon az MKP mellett a Most–Híd is jelentős tömegeket

tudott maga mellé állítani a déli területeken. Mind az MKP, mind a Most–Híd a *kisebbségi pártok* csoportjába tartoztak: politikai küldetésük központi eleme a felvidéki magyarság jogainak védelme volt. Ezek az üzenetek leginkább Dél-Szlovákiában, az ott élő magyarok körében rezonáltak jól. Bár 1998 óta több más mozgalom is a magyar közösség érdekképviseletét tűzte ki céljául, ezeknek a csoportosulásoknak a támogatottsága elenyésző volt. Ezzel szemben a Magyar Koalíció Pártja (ami később a Magyar Közösség Pártja nevet vette fel) és a Most–Híd több ízben is kormánytényezővé váltak, így aktív szerepet tudtak vállalni a regionális fejlesztéspolitikai alakításában.

A kisebbségi pártok és az erőforrás-allokáció kérdése

A kisebbségi pártok vizsgálatához elengedhetetlen fogalmi keret felállítását módfelett megnehezíti ezen pártok heterogén jellege. Ez a sokszínűség tetten érhető a szóban forgó szervezetek történelmi hagyományaiban, fő politikai céljaiban, az ahhoz vezető stratégiájukban, de a többi etnikumhoz való viszonyukban is. Kanchan Chandra tipológiája⁴ alapján megkülönböztethetők:

- *Etnikai pártok*: olyan pártok, amelyek a társadalmat alkotó összes etnikai csoport megszólítása helyett egy (esetleg több) etnikum érdekeinek képviseletét helyezik létezésük középpontjába.
- *Multietnikus pártok*: bár stratégiájukban megjelenik egy vagy több etnikum érdekképviselete, egyik etnikai csoporttal szemben sem exkluzivisták; a multietnikus párt szükségszerűen univerzalista.⁵
- *Nonetnikus pártok*: olyan pártok, amelyeknek önmeghatározásában az etnikai motívum nem lényeges. Jellemzően valamilyen ideológia (kereszténydemokrácia, szociáldemokrácia, liberalizmus stb.) mentén szerveződnek.

Ahogy a kapcsolódó munkák rendre rámutatnak, az etnikai és multietnikus pártok nemcsak érzelmi töltetű, identitásalapú üzenetekkel mobilizálnak, hanem partikuláris érdekek képviseletével is kapcsolatot teremtenek választóikkal.⁶ Ennek megnyilvánulási formái a következők:⁷

4 Chandra, Kanchan: What is an ethnic party? *Party Politics*, 2011. 17 (2). 151–169, itt: 155–157.

5 Chandra ezen kívül számos más szempontot említ, amelyek segíthetnek különbséget tenni az etnikai és interetnikus pártok között. Ilyen például a párt neve, programja, vezetőinek és választóinak nemzetisége.

6 Barna Gergő – Kiss Tamás – Székely István Gergő: A társadalomépítéstől a klientúra-építésig. Az RMDSZ és a magyar választók közötti kapcsolódás átalakulása. *Magyar Kisebbség*, 2013. 18 (2). 7–40, itt: 9–14.

7 Kopecký, Petr – Scherlis, Gerardo: Party Patronage in Contemporary Europe. *European Review*, 2008. 16 (3). 355–371, itt: 356–357.

- Nómenklatúraépítés (patronázs)
- Közvetlen anyagi juttatások (klientelizmus)
- Irányított állami támogatások és beruházások
- Közpénzek hűtlen kezelése (korrupció)

Az, hogy egy párt milyen stratégiát követ az állami erőforrások szétosztásakor, a racionális választás modelljével magyarázható.⁸ Az elmélet szerint egy szavazatmaximalizáló politikai szereplő akkor cselekszik racionálisan, ha olyan csoportoknak kedvez, amelyek körében nagyobb támogatottságra számíthat. A felvidéki magyarság politikai szervezetei – amiket a továbbiakban *magyar pártok* névvel illetek – számára ez a csoport a déli régió lakossága (4. táblázat).

Év	MKP (1998–2016) és MKÖ (2020)			Most–Híd		
	Összes szavazat (db)	Déli járásokban szerzett szavazatok		Összes szavazat (db)	Déli járásokban szerzett szavazatok	
		száma (db)	aránya (%)		száma (db)	aránya (%)
1998	306 623	290 668	94,80%	-	-	-
2002	321 069	287 842	89,65%	-	-	-
2006	269 111	245 627	91,27%	-	-	-
2010	109 638	105 843	96,54%	205 538	151 495	73,71%
2012	109 483	105 852	96,68%	176 088	125 889	71,49%
2016	105 495	101 910	96,60%	169 593	100 913	59,50%
2020	112 662	109 131	96,87%	59 174	49 281	83,28%

4. táblázat: Az MKP (MKÖ) és a Most–Híd választási eredményei, 1998–2020.

Forrás: SZK Statisztikai Hivatala által közölt választási eredmények, saját szerkesztés

A magyar pártok választói bázisa a déli járásokban él, ezért kormánypozícióból a rendelkezésükre álló erőforrásokat erre a területre koncentrálhatják. A szavazatszerzés eszközei lehetnek olyan fejlesztéspolitikával szorosan összefüggő lépések, mint például az infrastruktúra fejlesztése vagy a beruházásösztönző támogatások folyósítása. A megvalósult

⁸ Downs, Anthony: An Economic Theory of Political Action in a Democracy. *Journal of Political Economy*, 1957. 65 (2). 135–150.

közpolitikák haszonélvezői közül senki sem zárható ki etnikai hovatartozás alapján:⁹ a lokális fejlesztések a magyarokkal együtt élő, más nemzetiségű polgárok számára ugyanúgy elérhetők. Dél-Szlovákia speciális helyzetét megerősíti az a tény, hogy ott a nonetnikus pártok támogatottsága átlag alatti; ezek a pártok értelemszerűen inkább más területeknek fognak kedvezni. Nem meglepő, hogy a 2020-es parlamenti választások előtt több ízben elhangzott az a jóslat, hogy amennyiben a felvidéki magyarságnak nem lesz képvisellete a pozsonyi törvényhozásban, akkor számos dél-szlovákiai beruházás le fog állni.¹⁰ Mindez alapján megfogalmazható az a hipotézis, hogy a magyarlakta járásek fejlődése szempontjából komoly magyarázó erővel bír, hogy hozzáfér-e a hatalmi pozíciókhoz valamelyik etnikai vagy multietnikus párt.

A szlovákiai magyar pártok és kormányzati szerepvállalásuk

Az 1989-es bársonyos forradalom után a felvidéki magyarság három nagyobb pártba: a szabadelvű Független Magyar Kezdeményezésbe,¹¹ a nemzeti elkötelezettségű Együttélés Politikai Mozgalomba és a konzervatív Magyar Kereszténydemokrata Mozgalomba tömörült. Ez a pluralista berendezkedés 1998-ig állt fenn, amikor Mečiar kormánya a választójogi törvény módosításával megemelte a bejutási küszöböt a koalíciók számára. Ezzel a lépéssel a szétagolt ellenzékét kívánta ellehetetleníteni.¹² A kormányzat restriktív kisebbségpolitikája ugyancsak szorosabb együttműködésre kényszerítette a magyar közösség érdekvédelmi szervezeteit. Ez a folyamat 1998 nyarán a felvidéki magyarság etnikai alapon szerveződő gyűjtőpártjának, a Magyar Koalíció Pártja megszületésével formálisan is betetőzött.

Az 1998-as választásokon ellenzéki siker született. A Mečiar-ellenes pártok négypárti koalíciót hoztak létre, amelynek tagja lett a Magyar Koalíció Pártja is. Az első Dzurinda-kormányban való részvételével az MKP-nak lehetősége nyílt a déli régiók gazdaságának megerősítésére. A párt képviselői a közigazgatásban betöltött döntési vagy befolyásolási pozícióik révén hozzáférést biztosítottak a dél-szlovákiai községeknek a különböző

9 Kivételt jelentenek az eleve nemzetiségi alapon kiosztott források, például a magyar kultúra támogatását célzó pályázatok.

10 Érsek: Nélkülünk sok projekt leállna. *Új Szó*, 2019. július 13. Letöltés helye: www.ujso.com; letöltés ideje: 2021. 02. 21.

11 1992 után Magyar Polgári Párt néven működött.

12 Öllös László: A magyar pártok programjai. In: Fazekas József – Hunčík Péter (szerk.): *Magyarok Szlovákiában (1989–2004) – I. kötet*. Fórum Kisebbségkutató Intézet – Lilium Aurum Könyvkiadó: Somorja – Dunaszerdahely, 2004. 51–77, itt: 56.

régiófejlesztési alapokhoz és állami támogatásokhoz.¹³ A koalíciós partnerek bizalmatlansága azonban megakadályozta, hogy a közigazgatás, az oktatási élet vagy a kultúrafinanszírozás területén intézményes megoldások születhessenek. Nem sikerült megakadályozni a magyar közösség számára hátrányos megyerendszer elfogadását, ahogy a Beneš-dekrétumok alapján elkobzott, ún. nevesítetlen földek ügye is megoldatlan maradt.¹⁴

Négy évvel később a választók újfent bizalmat szavaztak az MKP-nak, amely húsz képviselői helyet szerzett a százötven fős Nemzeti Tanácsban. A párt három miniszteri széklet kapott a második Dzurinda-kormányban: megtarthatta a környezetvédelmi és építésügyi tárcát, és hozzá került a mezőgazdasági portfólió is. Ez lehetővé tette a nevesítetlen földek tulajdonviszonyainak rendezését, illetve a magyar gazdák helyzetének javítását az agrártámogatások növelése által. Felgyorsultak az útépitések, új határátkelőhelyek létesültek Magyarországgal, dél-szlovákiai beruházások tucatjai kaptak támogatást. Szlovákia európai integrációjának mélyülésével (amiben az MKP elévülhetetlen érdemeket szerzett) tovább szélesedtek a magyar vállalkozók lehetőségei. Azonban még a párt politikusai is elismerték, hogy az elért eredményekből a közép- és kelet-szlovákiai lakosok vajmi keveset éreztek.¹⁵

A 2006-os választások után az MKP ellenzékbe kényszerült. A kormányfői posztot a baloldali populista Robert Fico szerezte meg, aki a szlovák nemzetiekkel és Mečiarral lépett koalícióra. A következő években drámaian megromlottak a szlovák–magyar kapcsolatok: elég csak Malina Hedvig meghurcolására, a dunaszerdahelyi szurkolóverésre vagy Sólyom László magyar köztársasági elnök komáromi látogatásának megakadályozására gondolni. Az új kormány magyarellenessége gazdaságpolitikai tettekben is megnyilvánult. Ennek ékes példája az önkormányzatok finanszírozási rendszerének megváltoztatása, amely a 277 méter tengerszint feletti magasságban fekvő településeknek kedvezett az alacsonyabban elhelyezkedő községekkel szemben.¹⁶ Ezt a kormánypártok a hegyvidéki települések nagyobb energiaigényével és a közutak magas karbantartási költségeivel indokolták, miközben a magyar politikusok szerint a törvény a dél-szlovákiai régió kivéreztetése céljából született.¹⁷

13 Hamberger Judit: A szlovákiai Magyar Koalíció Pártja kormányzati szerepének értékelése. In: Blénesi Éva – Mandel Kinga (szerk.): *Kisebbségek és kormánypolitika Közép-Európában (2002–2004)*. Gondolat – MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézet: Budapest, 2004. 183–192, itt: 186–187.

14 Boros Ferenc: A Dzurinda-kormány nemzetiségi politikájáról. *Fórum Társadalomtudományi Szemle*, 2002. 4 (1). 125–144.

15 Újabb megmérettetés előtt. *Csáky Pál honlapja*, 2006. április 28. Letöltés helye: www.csakypal.eu; letöltés ideje: 2021. 01. 20.

16 Lelkes Gábor: *Régiók és gazdaság*. Fórum Kisebbségkutató Intézet: Somorja, 2008. 18.

17 A határ 277 méter. *Új Szó*, 2006. november 29. Letöltés helye: www.ujso.com; letöltés ideje: 2021. 01. 20.

2006 után megbomlott az MKP egysége, aminek háttérben személyi konfliktusok és ideológiai viták álltak. A 2007-es kongresszuson a küldöttek Bugár Béla helyett a karakánabb politizálást sürgető Csáky Pált választották pártelnöknek. Ez a belső feszültségek eszkalálódásához vezetett. Hónapokon át tomboló belviszály után Bugár és társai 2009 tavaszán kiléptek az MKP parlamenti frakciójából, majd Most–Híd néven pártot alapítottak. Az új párt megszületésével véget ért a több mint tíz évig példás stabilitást mutató szlovákiai magyar egypártrendszer. A polgári pártként zászlót bontó Híd megalakulása egyúttal az első komolyabb kísérletet jelentette a kisebbségi magyar érdekképviselet etnikai párton kívüli megvalósítására. A szlovák–magyar megbékélés és együttműködés hirdetése mellett a többi etnikai csoport és nemzetiség (ruszinok, romák stb.) irányába folytatott inkluzív politika ugyancsak az új párt multietnikus jellegét erősítették.

A 2010-es parlamenti választáson a Most–Híd 8,13%-ot szerzett, miközben az MKP 4,33%-os eredménnyel a törvényhozás kapuin kívül rekedt. A Híd a Radičová-kormány tagja lett, amiben a mezőgazdasági és környezetvédelmi tárcáért felelt, és a kisebbségügyi miniszterelnök-helyettest is megnevezhette. Komoly gazdaságfejlesztési lépések megvalósítására azonban nem nyílt lehetősége a pártnak: konfliktusoktól terhelt tizenöt hónap elteltével, 2011 októberében a parlament megvonta a bizalmat a kormányfőtől. Az előrehozott választásokon a Smer-SD földindulásszerű győzelmet aratott, és egyedül alakíthatott kormányt.

A 2016-os választáson a Híd a vártnál gyengébb eredményt (6,50%) ért el. A voksolás után egyik politikai blokknak sem volt többsége, ezzel feloldhatatlannak látszó patthelyzet alakult ki. Végül, általános megrökönyödésre, a Most–Híd és a Siet elfogadta a Smer-SD meghívását a kormányalakítási tárgyalásokra. Március 22-én a három párt az SNS-szel kiegészülve aláírta a koalíciós szerződést: megalakult a harmadik Fico-kabinet. Ebben eredetileg kettő, majd a Siet összeomlása után három tárca tartozott a Híd irányítása alá; közülük a Közlekedési és Építésügyi Minisztérium, illetve a Környezetvédelmi Minisztérium élén a parlamenti ciklus nagyobb részében magyar nemzetiségű miniszter állt.

A Híd kormányzati politikájának hangsúlyos eleme volt a dél-szlovákiai infrastruktúra fejlesztése. 2016 októberében kezdetét vette a Csallóközt Pozsonnyal összekötő R7-es gyorsforgalmi út építése; az első elkészült szakaszt 2020 nyarán nyitották meg az autósok előtt. Ugyancsak 2020-ban adták át az Észak- és Dél-Komáromot összekötő új Dunahidat. A tömegközlekedés sem szorult háttérbe: 2019-ben újraindult a vasúti közlekedés Ipolyság és Zólyom között, a Pozsony–Dunaszerdahely–Komárom vasútvonalon pedig az

üzemeltető – miniszteri nyomásra – új szerelvényeket állított forgalomba.¹⁸ A környezetvédelmi tárca által biztosított forrásokból sok magyarlakta községben létesítettek csatornahálózatot, újítottak fel közösségi házakat és iskolaépületeket. Ennek mértékét mutatja, hogy 2016 és 2018 között háromszor annyi támogatás érkezett Dél-Szlovákia járásába, mint az előző kormány első két éve alatt.¹⁹

Hiába az aktív régiófejlesztési politika, a koalícióhoz köthető különböző botrányok (Kuciak-gyilkosság, himnuszügy stb.) kikezdték a párt népszerűségét: a Híd a 2020-as választásokon teljesen marginalizálódott, és alig 2%-os eredményt ért el. Miután az MKP és a kisebb magyar pártok alkotta Magyar Közösségi Összefogás választási listája sem lépte át az 5%-os parlamenti küszöböt, a rendszerváltás óta először nem jutott be a felvidéki magyarság egyik pártja sem a pozsonyi törvényhozásba.

Módszertan

Az előzőekben ismertetett fejlesztéspolitikai lépések hatásait a következő területeken vizsgálom:

- Fejlettség
- Munkanélküliség
- Infrastruktúra
- Állami támogatások

A kutatás térbeli szintjének meghatározásakor a Tt. 539/2008. számú törvényét tekintem irányadónak, amely a regionális fejlesztés támogatásáról rendelkezik. Az említett jogszabály a szociális és gazdasági egyenlőtlenségek mérséklésének fókuszába a régiókat állítja, amiket úgy határoz meg, mint „*a statisztikai célú területi egységek osztályozása alapján meghatározott területi egységek*”. A statisztikai célú területi egységek rendszere Szlovákia közigazgatási felosztásán alapszik.²⁰ Kivételt képeznek a nagytérségek (makrorégiók), amik államigazgatási funkciót nem töltenek be; ezek csupán tervezési egységek, leginkább az uniós kohéziós politika megvalósításában van szerepük. Használatuk jelen tanulmányban

18 Szeptemberben jön az emeletes RegioJet. *Új Szó*, 2019. május 21. Letöltés helye: www.ujso.com; letöltés ideje: 2021. 02. 21.

19 Sólymos: Végre Dél-Szlovákia sem mostohagyerek. *Bumm*, 2018. január 21. Letöltés helye: www.bumm.sk; letöltés ideje: 2021. 02. 21.

20 Lásd a Szlovák Statisztikai Hivatal 438/2004. számú rendeletét.

nem célszerű, mivel alacsony számuk és demográfiai sajátosságaik nem teszik lehetővé köztük a differenciálást etnikai szempontok alapján. Helyettük az alsó három szintre – azaz a kerületekre, járásokra és községekre – szorítkozom.

Itt kell ismét megemlítenem azt a körülményt, ami a kutatás egyik legnagyobb limitációját jelenti: hiányoznak homogén magyar területi egységek, amikre alapozni lehetne az elemzést. Ennek oka, hogy a jelenlegi térfelosztás 1996-os elfogadásakor a döntéshozók nem titkolt szándéka az volt, hogy a magyarok által lakott déli területeket a lehető legtöbb kerület és járás között osszák fel. A közigazgatási egységek határait emiatt nem a történelmi vagy földrajzi régiók mentén, hanem észak–dél irányban húzták meg, következésképpen a szlovák többségű északi területekhez csatolva a magyarok által lakott településeket.²¹ Az ebből fakadó torzítás mértéke az alsóbb szintek felé haladva csökken, emiatt a lehető legalacsonyabb rendű területi egységek használatára törekszem.

Az eredmények értelmezéséhez kiemelten fontos két megoszlási viszonyszám ismerete: ezek a magyarlakta kerületek, járások és községek részaránya, valamint ezek lakosságának teljes népességből való részesedése (5. táblázat).

Szint	Egység	Magyarlakta közigazgatási egységek			
		száma (db)	aránya (%)	lakosainak száma (fő)	lakosainak aránya (%)
NUTS 3	Kerület (<i>kraj</i>)	4	50,00%	2 696 894	49,97%
LAU 1	Járás (<i>okres</i>)	16	20,25%	1 497 763	27,75%
LAU 2	Község (<i>obec</i>)	512	17,49%	774 781	14,36%

5. táblázat: Szlovákia magyarlakta közigazgatási egységeinek száma és lakossága, 2011.

Forrás: A 2011. évi népszámlálás Statisztikai Hivatal által közölt adatai, saját szerkesztés

Szlovákia városainak és falvainak 17,49%-át minősítem magyarok által lakottnak; itt él az ország lakosságának 14,36%-a. Ennek igazán az állami támogatások elemzése kapcsán van jelentősége. Ha ugyanis a kérelmek elbírálásakor a nemzetiségi motívum nem játszik

21 Gulyás László: A rendszer változik, a módszer marad? A közigazgatási térfelosztás és a nemzeti kérdés kapcsolatának összehasonlító elemzése. *Közép-Európai Közlemények*, 2017. 10 (1). 36–58, itt: 51–54.

szerepet, akkor az összes sikeres pályázat kb. 17,49%-át magyar településnek kell jegyeznie, illetve az összes forrás kb. 14,36%-ának a magyarlakta községekbe kell kerülnie.²² Az elemzés alapján megválaszolható, hogy megfigyelhető-e pozitív vagy negatív diszkrimináció a dotációk kiosztásában, valamint az is, hogy a magyar pártok kormánytagsága alatt más tendenciák érvényesülnek-e, mint amikor ellenzékbe kényszerülnek.

A gazdasági-fejlettségi mutatók időbeli alakulásának ilyen típusú vizsgálatához nemcsak a magyarlakta vidék földrajzi lehatárolása szükséges, hanem a politikai hatalom összetételéről is többletinformációt kell szolgáltatni. Technikailag ez úgy történik, hogy minden adathoz egy bináris változót rendelnek, amelynek értéke attól függ, hogy a megfigyelés időpontjában része volt-e magyar párt a kormánykoalíciónak (0: nem; 1: igen). Szlovákia történelmében három olyan hosszabb-rövidebb időszak volt, amikor valamelyik magyar párt kormánytényezőnek számított (6. táblázat).

Változó	Változat	Intervallum
Van magyar párt kormányon?	Nem (0)	1993. január 1. – 1998. október 30. 2006. július 4. – 2010. július 8. 2012. április 4. – 2016. március 23. 2020. március 21. – folyamatban
	Igen (1)	1998. október 30. – 2006. július 4. 2010. július 8. – 2012. április 4. 2016. március 23. – 2020. március 21.

6. táblázat: Magyar pártok kormányjelenlétének áttekintése Szlovákiában

Forrás: saját szerkesztés

A választási ciklusok nem igazodnak a naptári év szabályos szakaszaihoz, emiatt nem egyértelmű a kódolása azoknak az éveknél, negyedéveknél és hónapoknak, amelyek során kormányváltás történt. A lehetséges módszertani megoldások közül a referenciakategóriát (0) legszűkebben értelmezőt alkalmazom: ha egy időszak során bármikor része valamelyik magyar párt a végrehajtó hatalomnak, akkor az adott időszak kódolása 1. Úgy gondolom ugyanis, hogy egy kormánypártnak a rendelkezésére álló időtől függetlenül lehetősége van a hatékony érdekképviseletre, aminek pozitív hatásai a gazdasági mutatók értékében

22 Ez akkor érvényes, ha a támogatásért folyamodó városok, falvak részmintája reprezentatív a nemzeti-ségre. Ez a hipotézis a legtöbb esetben nem ellenőrizhető, mivelhogy ritkán áll rendelkezésre az összes benyújtott pályázat listája.

is megnyilvánulhatnak. Ez a legtöbb esetben hihetőnek tűnik, de a gyakorlatban olykor megkérdőjelezhető az életszerűsége. Ilyen például az 1998-as év, amikor a Dzurinda vezette koalíció nagyjából két hónapot töltött hivatalban; a választott értelmezés szerint ez az év magyar párt kormányjelenlétével jellemezhető. Képes volt az MKP olyan tevékenységet kifejteni a kormány megalakulása után, aminek hatása már abban az évben is megmutatkozott? Noha ez nem zárható ki, a gazdaságpolitikai lépések és azok hatásának érvényesülése közötti késleltetés miatt mindenképpen vitatható.

Elemzés

Fejlettség

A regionális elemzések egyik alapvető mérőszáma a bruttó hazai termék (GDP), amit előszeretettel használnak területek gazdasági fejlettségének összehasonlítására. A bruttó hazai termék definíció szerint adott területen, meghatározott időszak alatt megtermelt, végső felhasználásra szánt termékek és szolgáltatások összértéke; jövedelmi megközelítésben a realizált bruttó jövedelmek összegével egyenlő. Nagy biztonsággal használható statisztikáról van szó, noha a fővárosok (ahol jellemzően többen dolgoznak, mint élnek) értékeit némileg felülbecsüli.²³

A szlovákiai GDP-adatok tekintetében mély szakadék húzódik a főváros és az ország többi része között. Pozsony és agglomerációjának gazdagsága nyugat-európai mércével is megsüvegezendő. Az Eurostat közlése szerint 2018-ban a Pozsonyi kerületben az egy főre jutó GDP értéke (vásárlóerő-paritáson mérve) az uniós átlag 173%-át tette ki, amivel az Európai Unió hetedik leggazdagabb régiójának számított.²⁴ Ez nagymértékben a tőkeerős nyugati nagyvállalatok megtelepedésének és a magasan képzett munkavállalók bevándorlásának köszönhető.²⁵ A többi kerület adatai azonban korántsem ennyire impozánsak: 2019-ben egyik másik megyében sem érte el az egy főre jutó GDP értéke a Pozsonyinak a felét. A fejlettség nyugatról kelet felé haladva csökken; észak-dél viszonylatban nem látszik

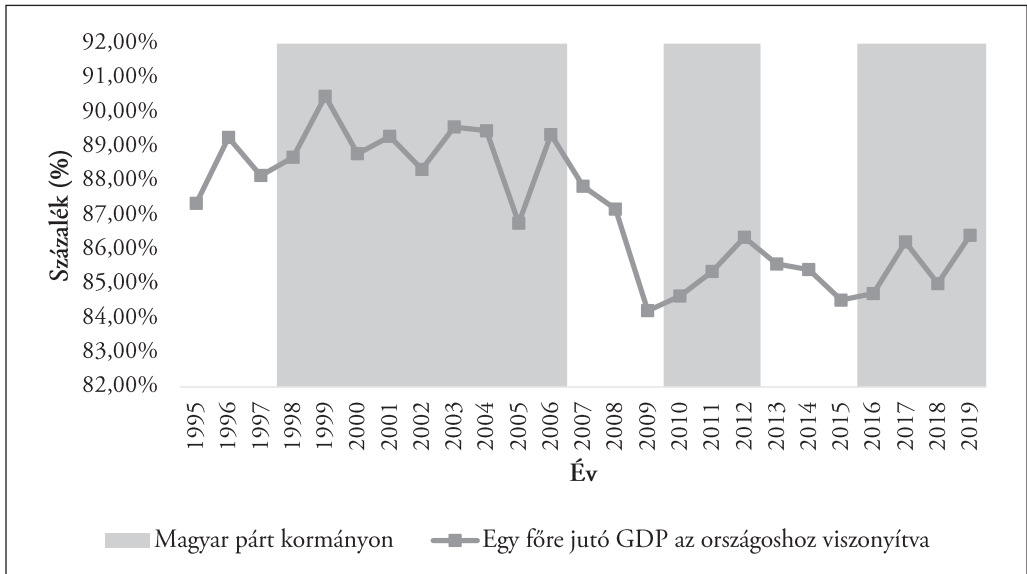
23 Sloboda, Dušan: *Slovensko a regionálne rozdiely*. Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika: Bratislava, 2006. 29–30.

24 Regional GDP per capita ranged from 30% to 263% of the EU average in 2018. *Eurostat*, 2020. március 5. Letöltés helye: www.ec.europa.eu; letöltés ideje: 2020. 12. 20.

25 Radvanský, Marek (szerk.): *Modelovanie regionálneho vývoja v SR a hodnotenie účinnosti regionálnych politik*. Ekonomický ústav Slovenskej akadémie vied: Bratislava, 2019. 9.

rétegződés. Persze kérdéses, hogy egy kerületen belül mekkora homogenitásról beszélhetünk. A magyarlakta kerületekben a magasabb hozzáadott értékű gazdasági tevékenységek jellemzően az északabbra fekvő megyeközpontok környékére koncentrálnak; így van ez például a Nagyszombati kerületben is (Nagyszombat: PSA Peugeot Citroën; Szakolca: Schaeffler).

A regionális (kerületi) GDP alakulásáról 1995 óta közöl adatokat a Statisztikai Hivatal. A fejlettségbeli különbségek vizsgálatához a magyarlakta kerületek aggregált egy főre jutó GDP-jét az országos értékhez viszonyítom. A hányados alakulását az 1. ábra mutatja be.²⁶

1. ábra: Az egy főre jutó GDP szintjének alakulása Szlovákia magyarlakta kerületeiben, 1995–2019.

Forrás: SZK Statisztikai Hivatala, saját szerkesztés

A négy magyarlakta kerületből álló földrajzi egységben az egy főre jutó GDP értéke az országosnak a 86–90%-át tette ki az 1990-es évek közepétől kezdve nagyjából tíz éven át. 2007 és 2009 között azonban öt százalékponttal csökkent a magyar kerületek országos átlaghoz mért fejlettsége; ez az időszak egybeesik az MKP ellenzékben töltött éveivel. Bár kézenfekvő a magyarázat, hogy a déli kerületek gazdasági lemaradásának okai a politikai változásokban keresendők, valószínűleg nem (teljesen) erről van szó. Az országos átlagtól való távolodás köszönhető volt például annak is, hogy 2007 volt az első év, amikor már

²⁶ A pontos értékekért lásd az 1. mellékletet.

teljes kapacitással üzemelt a KIA zsolnai gyártósora; ez jókora GDP-növekedéshez vezetett Észak-Szlovákiában. A lesújtó 2009-es érték mögött a gazdasági válság húzódik meg, aminek hatásait a fejletlen iparral rendelkező déli területek érezték meg leginkább.²⁷ Habár a 2010-es évek elején történt némi korrekció a hányados értékében, az utóbbi néhány évben nem közeledett tovább az országoshoz a magyarlakta kerületek fejlettsége.

Felmerül a kérdés: vajon van-e összefüggés a magyar pártok kormányjelenléte és között, hogy az ország melyik részén nőtt gyorsabban az egy főre jutó GDP a vizsgált időszakban? Erről a 7. táblázat nyújt áttekintést.

		Melyik kerületekben nő gyorsabban az egy főre jutó GDP?	
		Magyarlakta	Nem magyarlakta
Magyar párt kormányon?	Igen	11	5
	Nem	1	7

7. táblázat: Az egy főre jutó GDP növekedése Szlovákia kerületeiben a politikai helyzettől függően
Forrás: SZK Statisztikai Hivatala, saját szerkesztés

A kérdés statisztikailag függetlenségvizsgálattal válaszolható meg. A megfigyelések alacsony számára való tekintettel Fisher-féle egzakt tesztet alkalmazok; a teszt nullhipotézise szerint a két vizsgált ismérv független egymástól. A szignifikanciaszintet 5%-ban állapítom meg. A próba eredményeként 2,72%-os p-érték adódik, tehát elvetem a nullhipotézist, következésképpen a két ismérv nem független egymástól. Ezt az eredményt a fentebb részletezett körülmények ismeretében azonban nem árt óvatossággal kezelni.

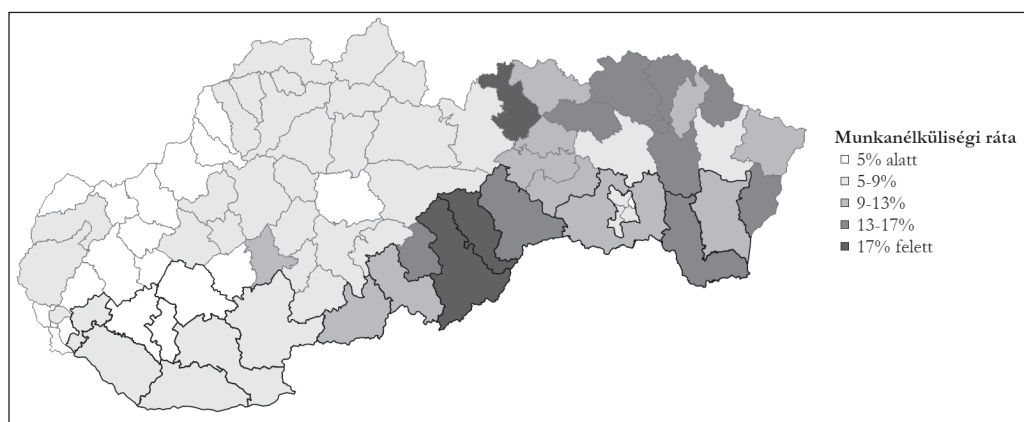
Munkanélküliség

A gazdasági és szociális helyzet egyenlőtlenségei a munkanélküliség területi differenciáltságában is tükröződnek. Különösen indokoltá teszi a munkaerőpiaci tendenciák elemzését az a tény, hogy az állástalanság hosszú évekig a szlovák társadalom egyik

27 A magyarlakta kerületek fejlettségi mutatójának visszaeséséhez hozzájárult, hogy a szolgáltatási szektor túlsúlyával jellemezhető Pozsonyi kerületben csökkent legkisebb mértékben az egy főre jutó GDP értéke.

legkínzóbb problémája volt.²⁸ A következőkben ezért a munkanélküliségi ráta alakulásával foglalkozom.

A munkanélküliség tekintetében nem Pozsony és az ország többi része között húzódik éles választóvonal, hanem sokkal inkább Nyugat- és Kelet-Szlovákia között. A munkaügyi hivatal jelentése szerint 2020 decemberében a Pozsonyi, Nagyszombati, Trencsényi, Nyitrai és Zsolnai kerületben 5% körüli volt a nyilvántartott álláskereső aránya, ezzel szemben a keleti országvégben – Kassán kívül – ennél mindenhol magasabb. Sőt, a Besztercebányai kerület déli járásaiban (Nagyőrcei és Rimaszombati járás), valamint néhány keleti régióban (Késmárki, Kisszebeni, Rozsnyói, Szobránci és Varannói járás) a 15%-ot is meghaladta a munkanélküliség (2. ábra).

2. ábra: Munkanélküliségi ráta Szlovákia járásaiban, 2020. december

Forrás: SZK Munka-, Szociális és Családügyi Minisztériuma, saját szerkesztés

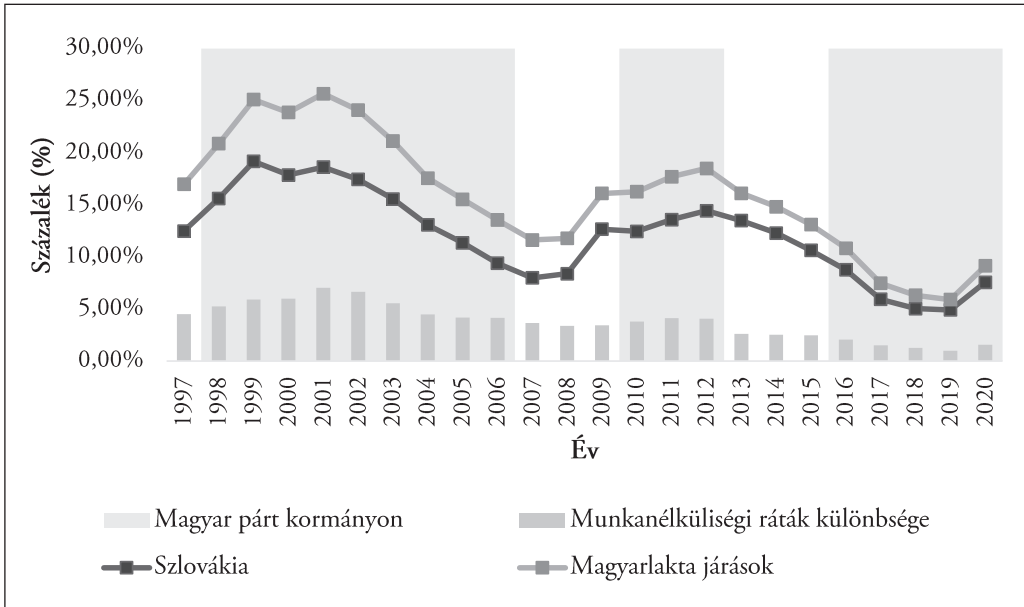
A magyarlakta járások szinte kivétel nélkül jobban sújtottak a munkanélküliségtől az északabbra fekvő társaiknál. Nagyszombat megyében Dunaszerdahely környékén a legmagasabb az állástalanok aránya; a Komáromi, a Rimaszombati és a Rozsnyói járás szintén élővonalas a saját kerületében. Ennek elsősorban strukturális okai vannak. Dél-Szlovákia kiváló mezőgazdasági adottságait a (cseh)szlovák politikai elit hivatkozási alapként használta fel arra, hogy Dél-Szlovákiát jelentős ipartól és szolgáltatási szektortól mentes, rurális területként tartsa fenn.²⁹ Az agrárszektor azonban a rendszerváltozást követően leépült, a hiányzó infrastruktúra és az elmaradott technikai szerkezet pedig a mai napig rontja a déli járások versenyképességét. A déli járások foglalkoztatottsági problémáit magyarázzák az ott élők

28 Lelkes, 2008. Régiók és gazdaság, i.m. 77.

29 Uo. 16.

szociodemográfiai sajátosságai (pl. országosnál alacsonyabb iskolázottság, roma közösségek marginalizálódása Gömörben stb.) is.

A munkanélküliségi ráta alakulását Szlovákiában, illetve az ország magyarlakta területein a 3. ábra mutatja be.

3. ábra: Az év végi munkanélküliségi ráta Szlovákiában és a magyarlakta járásokban, 1997–2020.

Forrás: SZK Munka-, Szociális és Családügyi Minisztériuma, saját szerkesztés

A magyarlakta járásokban tartósan magasabb a munkanélküliségi ráta az országosnál. A legnagyobb eltérést 2001 végén jegyezték, amikor az országos munkanélküliség 18,63% volt, miközben a dél-szlovákiai (aggregált) állástalanság 25,67%-on állt. Ekkor néhány magyarlakta járásban (Nagykürtösi, Rimaszombati, Nagyrőcei) a gazdaságilag aktív lakosság több mint egyharmada álláskereső volt. 2002-től kezdődően fokozatosan felélénkült a munkaerőpiac, ami a munkára ösztönző reformoknak (pl. segélyek felső határának csökkentése), a külföldi tőke beáramlásának és a kedvező makrogazdasági környezetnek volt köszönhető.³⁰ A gazdasági világválságot követő megtorpanás után 2013-tól ismét csökkent az álláskeresők száma. 2013 és 2018 között éppen a kevésbé fejlett régiókban csökkent leginkább a munkanélküliség, amiben nagy szerepe volt a munkaerő megnövekedett

³⁰ Železník, Martin: *Vývoj nezamestnanosti v Slovenskej republike a jeho príčiny*. Masarykova univerzita: Brno, 2009. 59–60.

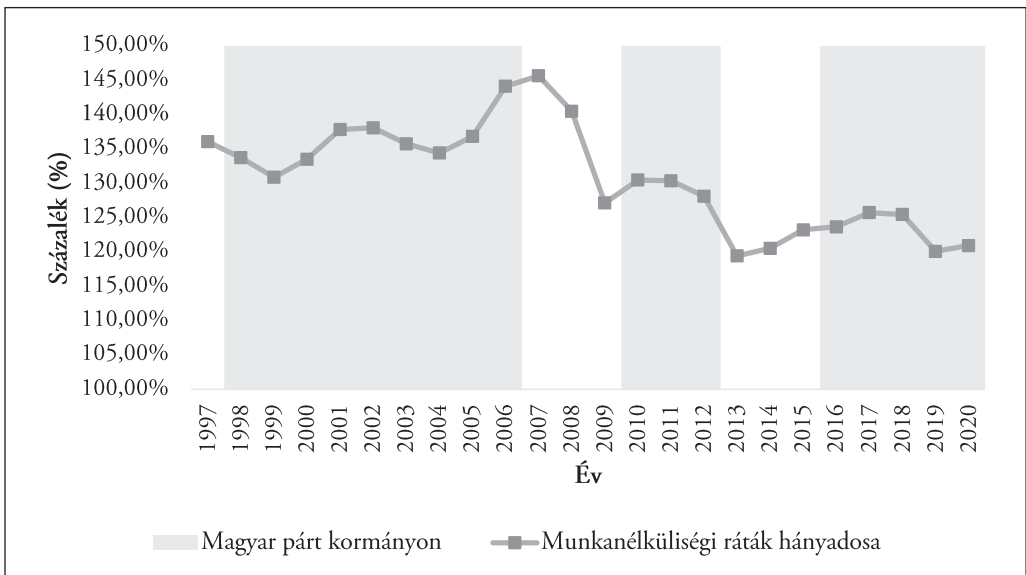
mobilitásának.³¹ Ezzel párhuzamosan a déli régió munkanélküliségi rátája fokozatosan közeledett az országoshoz: 2019 végén már csak alig egy százalékponttal volt magasabb az állástalanok aránya Dél-Szlovákiában (5,91%), mint az egész országban (4,92%).

A munkanélküliségi ráta ingadozásaira való tekintettel érdemes megvizsgálni a két területen mért munkanélküliség arányát is. Más megközelítésben felírható egyfajta lokációs (LQ) index, képletben:

$$LQ_i = \frac{u_i}{a_i}, \text{ ahol}$$

- u_i : a munkanélkülieknek mekkora hányada élt Dél-Szlovákiában az adott évben
- a_i : a gazdaságilag aktívak mekkora hányada élt Dél-Szlovákiában az adott évben

A hányados értéke azt adja meg, hogy adott évben hányszorosa volt a dél-szlovákiai munkanélküliség az országosnak. Bár 1997 óta csökkent az index értéke, ezek a javulások csak lazán (és némi késéssel) követték a választási ciklusokat. 2020-ban az álláskereső aránya a magyarlakta járásokban az országosnak még mindig az 1,2-szerese volt (4. ábra).

4. ábra: Az év végi munkanélküliség relatív szintje Szlovákia magyarlakta járásáiban, 1997–2020.

Forrás: SZK Munka-, Szociális és Családügyi Minisztériuma, saját szerkesztés

31 Vladová, Anna – Solčánska, Helena: Produkčný potenciál regiónov sa zblízuje, najbohatší región je naďalej lákadlom pre ľudí v produktívnom veku. *Biatec*, 2019. 27 (4). 15–19, itt: 15.

Az utóbbi huszonöt évben megfigyelhető tehát bizonyos fokú konvergencia, ennek mértékét azonban felnagyítja a magyarlakta vidék kimondottan gyenge rajtpozíciója az ország megalakulásakor.³² A felzárkózást bizonyára elősegítette az a körülmény, hogy 1998 óta összesen tizennégy éven át a kormányzat részei voltak a felvidéki magyarság pártjai. A koronavírus-járvány azonban ráirányította a figyelmet arra, hogy a déli régió munkaerőpiaca továbbra is komoly strukturális problémákkal küzd. A mélyreható szerkezeti reformok rendre ígéretnek maradnak, ami az ilyen közpolitikák lassú megterülésével, a gyors politikai haszon elmaradásával magyarázható.

Infrastruktúra

Közkeletű vélekedés a felvidéki magyarok körében, hogy Dél-Szlovákia gazdasági fejlődésének legnagyobb gátja a régió infrastrukturális elmaradottsága. A témában született esettanulmányok azonban nem szolgálnak általános érvényű válasszal azt illetően, hogy az infrastruktúra fejlesztése hogyan és milyen mértékben hat az egyes gazdasági mutatókra. Azok a szerzők, akik kapcsolatot találnak a közlekedési beruházások és a gazdasági fejlődés között, a fejlesztések pozitív hatásai között az elérési idő csökkenését, az érintett régió vonzerejének növekedését és a kohézió erősödését említik meg.³³

Bár gyakran érte az a vád a 2020 márciusában leköszönő szlovák kormány magyar nemzetiségű tagjait, miszerint aránytalanul nagy hangsúlyt fektettek a magyarlakta területek fejlesztésére, a legélesebb reakciókat kétségkívül a Pozsonyt a Csallóközzel összekötő R7-es autópályát építése váltotta ki. A kritikák szerint a gazdag délnyugati országrészben egy ilyen grandiózus projekt támogatása nem indokolt. A gyorsforgalmi út támogatói azonban rendre azzal érvelnek, hogy ez az első hasonló léptékű beruházás a térségben a rendszerváltozás óta, amivel csak a korábbi kormányok mulasztásait pótolják.

Szlovákia autópályahálózata mind Nyugat-Európához, mind a régió többi országához képest viszonylag gyér.³⁴ A gyorsforgalmi utak nagy része a nyugati, illetve északi országrészen fut végig, elkerülve a magyarlakta járásokat (8. táblázat).

32 Hasonló következtetésre jutottak más szerzők is, pl. Horbulák, 2019. Munkanélküliség Szlovákia déli régióiban, i.m. 305.

33 A vonatkozó szakirodalomról kiváló áttekintést nyújt Réthelyi Zsolt és Túry Gábor *Közlekedési hálózatok és a térségi (regionális, országos) fejlettség összefüggéseire vonatkozó hazai és nemzetközi szakirodalom áttekintése, és ennek alapján a hálózati hatékonyság és versenyképesség megfogalmazása, értelmezése* című 2003-as tanulmánya.

34 Az Eurostat statisztikái szerint Szlovákiában átlagosan 10,12 km autópályaszakaszon jutott 1000 km²-nyi területre 2019 végén, miközben ugyanezen mutató értéke Ausztriában 20,78 km, Magyarországon 18,52 km, Csehországban pedig 16,18 km.

Típus	Összesen (km)	Dél-Szlovákia területén	
		összesen (km)	arányosan (%)
Autópályák és bekötőutak	521,23 km	42,04 km	8,07%
Autóutak és bekötőutak	296,98 km	112,35 km	37,83%
Elsőrendű főutak	3 336,78 km	1 134,38 km	34,00%
Másodrendű főutak	3 631,80 km	1 309,66 km	36,06%
Összekötő utak	10 343,19 km	3 876,82 km	37,48%

8. táblázat: Szlovákia közúthálózatának adatai, 2020. december 31.

Forrás: Szlovák Útkezelő Vállalat, saját szerkesztés

15 976,67 km²-s kiterjedésével a magyarlakta régió Szlovákia területének kb. 33%-át teszi ki; ehhez képest 2020 végén az összes használatban levő autópályának csak 8,07%-a, a gyorsforgalmi utaknak pedig 18,87%-a érintette valamelyik déli járás területét.³⁵ A hiányos úthálózat komoly versenyhátrányt jelent a térség számára, ami a magas munkanélküliségben is megnyilvánul. Ezt erősíti meg a Pénzügypolitikai Intézet 2017-es elemzése is: e szerint a gyorsforgalmi utak közelsége hosszú távon átlagosan 0,9–1,6 százalékponttal csökkenti a munkanélküliséget egy járásban.³⁶ Még ennél is nagyobb hatása lehet a magas minőségű közlekedési infrastruktúra kiépítésének ott, ahol égető probléma az állástalanság. Egy 20%-os munkanélküliséggel küzdő járásban (ilyen például a Rimaszombati) két és fél százalékponttal is csökkentheti a munkát nem találók arányát, ha legfeljebb 30 perces távolságban elérhetővé válik egy autópálya.

A közlekedési infrastruktúra fejlődésének időbeli alakulását nehéz elemezni, mivel a projektek elindítása (tervdokumentáció elkészítése, közbeszerzési pályázat kiírása stb.) és megvalósulása között több év is eltelhet. A legtöbb regionális beruházás sorsára ráadásul csak korlátozott ráhatása van az országos politikai aktoroknak: a másodrendű főutak és az összekötő utak fenntartása a megyei önkormányzatok kompetenciái közé tartozik, számos fejlesztési programról pedig egyenesen a települési önkormányzatok döntenek. Mégis, a

35 Egy évvel korábban a gyorsforgalmi utaknak még csak 17,08%-a keresztezte magyarlakta járasok területét. A növekmény az R7-es autótút kb. 23 km-es szakaszának átadásából fakad.

36 Habrman, Michal – Žúdel, Branislav: Od Tatier k Dunaju, diaľnice stavajú. 10/2017 sz. IFP-tanulmány, 2017. Letöltés helye: www.mfsr.sk; letöltés ideje: 2021. 01. 21.

magyar pártok kormányzati teljesítményének ismertetésekor felsorolt eredmények azt bizonyítják, hogy mind az MKP, mind a Híd számára elsőrendű volt a magyarlakta területek infrastruktúrájának fejlesztése. Később tapasztalat, hogy pár hónappal a 2020-as parlamenti választás után a közlekedési tárca új vezetése alig nevezett meg dél-szlovákiai beruházást a prioritásai között.³⁷

Állami támogatások

A regionális különbségek felszámolásában az állam különböző támogatások folyósításával is aktívan kiveheti a részét. Azokat a szakterületeket vizsgálom meg, amelyek több időszakon keresztül valamelyik magyar párt kompetenciái közé tartoztak. Ezek az építésügyi portfólió és a környezetvédelmi politika.

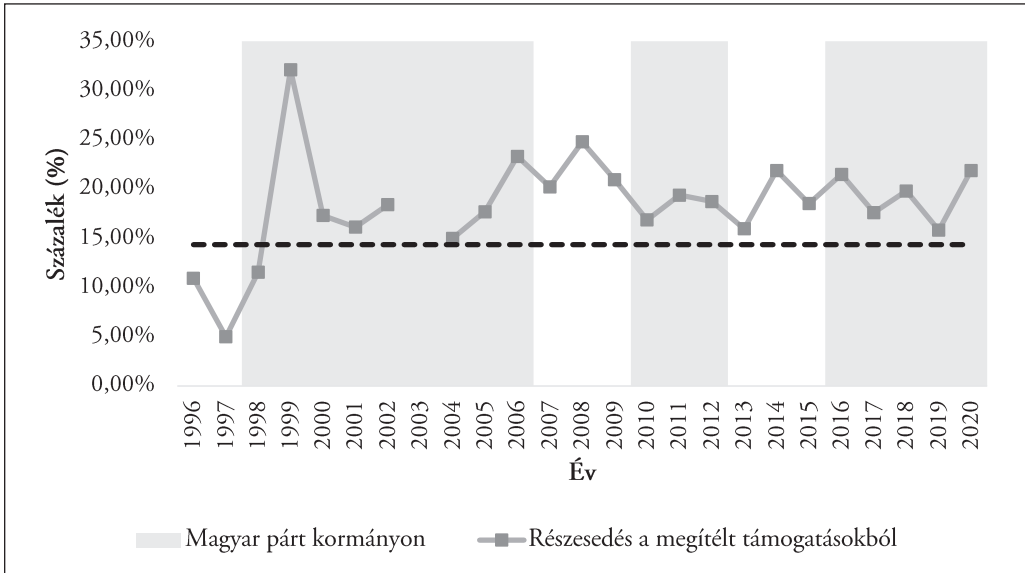
Támogatások bérlakások építésére és műszaki felszereltségük javítására

Elsőként a bérlakásépítésre és azok műszaki felszereltségének javítására szánt támogatások alakulását tekintem át. Az említett program korábban az Építésügyi és Régiófejlesztési Minisztérium alá tartozott, aminek élén 1998 és 2002 között Harna István, 2002 után pedig négy évig Gyurovszky László állt (mindketten az MKP színeiben). Később a minisztérium feladatai a közlekedési tárcához kerültek, ahol a most–hidas Érsek Árpád előbb államtitkári, majd Fico és Pellegrini kormányaiban három és fél éven át miniszteri pozíciót töltött be.

A magyarlakta községeknek megítélt lakásépítési támogatások arányának alakulása az 5. ábráról olvasható le.³⁸

37 A déli úthálózat többé nem prioritás az államnak, mutatjuk miért. *Új Szó*, 2020. szeptember 18. Letöltés helye: www.ujso.com; letöltés ideje: 2021. 02. 28.

38 A pontos értékekért lásd a 2. mellékletet.

5. ábra: Magyarlakta községeknek megítélt támogatások bérlakások építésére és műszaki felszereltségük javítására, 1996–2020.

Forrás: SZK Közlekedési és Építésiügyi Minisztériuma, saját szerkesztés

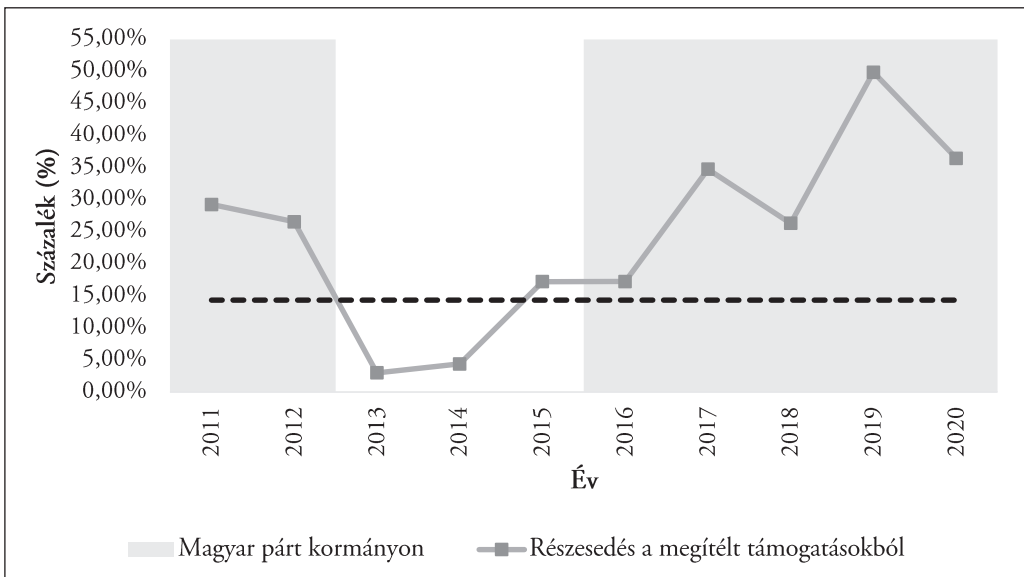
Mečiar országglásának éveiben a bérlakásépítésre szánt támogatások többsége a szlovák területekre jutott; a déli önkormányzatok nagyjából feleannyi támogatást kaptak, mint amennyire lakosság számuk alapján igényt tarthattak volna. Pozitív fordulatot az MKP kormányra kerülése hozott. Bár ennek hatása 1998-ban még nem jelentkezett (a kérelmek többségéről vélhetően a választások előtt döntöttek), 1999-ben a kiosztott dotációk már több mint 30%-a Dél-Szlovákiába került. A soron következő évek szintén eredményesnek bizonyultak a magyarlakta települések számára, noha jórészt csak néhány százalékpontnyival voltak felülreprezentálva a sikeres pályázók között, illetve a folyósított támogatások terén. Érdekes módon ezek a pénzcsoportok a kormányváltás után sem zárultak el: a dél-szlovákiai önkormányzatok hasonló arányban részesültek az anyagi forrásokból, mint korábban. Ennek magyarázata az lehet, hogy a Mečiar-féle HZDS-szel ellentétben a baloldali Smer-SD nagyobb sikerrel vetette meg a lábát Dél-Szlovákiában, különösképpen Rimaszombattól keletre.

Bár kormányok az elmúlt másfél évtizedben jöttek-mentek, a magyarlakta települések tartósan az éves keretösszeg nagyjából 20%-ából részesülnek, függetlenül a politikai hatalom összetételétől. Az a több milliárd euró, amiből évente új lakások százait húzzák fel Dél-Szlovákia-szerte, jelentősen hozzájárul az életkörülmények javításához, a fiatal családok helyben tartásához.

Támogatások településrendezési terv készítésére

A közlekedési minisztérium által folyósított támogatások közül a településrendezési tervek készítésére megítélt dotációkat összegzem. A településrendezési terv meghatározza a településfejlesztés főbb irányait, beleértve a műszaki infrastruktúra kialakítását és a területfelhasználás lehetőségeit.

A magyarlakta községeknek megítélt támogatások alakulását a 6. ábra mutatja be.³⁹

6. ábra: Magyarlakta községeknek megítélt támogatások településrendezési terv készítésére, 2008–2020.
 Forrás: SZK Közlekedési és Építésügyi Minisztériuma, saját szerkesztés

Megállapítható, hogy a dél-szlovákiai pályázók sikeressége lényegében független az országos politikai helyzet alakulásától. Az is szembeötlő, hogy a vizsgált időszak éveiben rendre kevesebb magyarlakta községnek ítélt meg támogatást, mint ami az országos részarányukból következne. Valóban negatív diszkriminációról van szó? Az elemzés elméleti alapjainak lefektetésekor abból a feltevésből indultam ki, hogy a magyarlakta települések aránya a pályázatot benyújtó községek között megegyezik az országos részarányukkal. Ennek az állításnak az érvényessége ebben az esetben ellenőrizhető, ugyanis a minisztérium oldalán elérhető az elutasított pályázatok jegyzéke is. Az igénylések számáról és sikerességéről a 9. táblázat szolgáltat információt.

³⁹ A pontos értékekért lásd a 3. mellékletet.

Év	Magyar párt kormányon?	Összes pályázat		Dél-szlovákiai pályázatok		
		száma (db)	sikerességi rátája (%)	száma (db)	aránya (%)	sikerességi rátája (%)
2008	Nem	34	94,12%	4	11,76%	100,00%
2009	Nem	85	42,35%	15	17,65%	40,00%
2010	Igen*	113	19,47%	16	14,16%	12,50%
2011	Igen	92	48,91%	10	10,87%	60,00%
2012	Igen*	168	63,10%	19	11,31%	84,21%
2013	Nem	130	21,54%	17	13,08%	23,53%
2014	Nem	96	79,17%	8	8,33%	50,00%
2015	Nem	114	85,96%	14	12,28%	92,86%
2016	Igen*	167	55,09%	22	13,17%	63,64%
2017	Igen	160	51,88%	12	7,50%	41,67%
2018	Igen	160	44,38%	19	11,88%	36,84%
2019	Igen	127	65,35%	15	11,81%	60,00%
2020	Igen*	155	49,68%	22	14,19%	59,09%

9. táblázat: Pályázatok településrendezési terv készítésének támogatására, 2008–2020.

Forrás: SZK Közlekedési és Építészeti Minisztériuma, saját szerkesztés

*A *-gal jelölt években kormányváltás történt.*

A magyarlakta községek szinte minden évben alulreprezentáltak a támogatásért folyamodó települések között. A pályázó magyar települések sikerességi rátája (támogatott kérelmek részesedése az összes benyújtott pályázatból) eközben nem tér el trendszerűen az országos átlagtól. Olybá tűnik tehát, hogy a kérelmek elbírálásakor valóban szigorúan szakmai szempontok alapján születnek a döntések, és a nemzetiségi alapon történő diszkrimináció nem jellemző.

Támogatások a Környezetvédelmi Alapból

A Dél-Szlovákiába érkező pénzügyi források alakulásának vizsgálatakor meg kell említeni a környezetvédelmi minisztérium szerepét is, még ha a régiófejlesztés közvetlenül nem is tartozik a feladatai közé. A környezetvédelmi portfólió hagyományosan a magyar pártok érdekeltségébe tartozik: az MKP kormánytagsága idején Miklós László töltötte be a miniszteri posztot; a Radičová-kormányban Nagy József, 2016 és 2020 között pedig Sólymos László (majd annak lemondása után rövid ideig Érsek Árpád) irányította a tárcát. Politikailag különösen értékes pozícióról van szó, hiszen a miniszter jelentős pénzügyi források felett őrködik: az Európai Unió előző, 2014–2020-as költségvetési ciklusában több mint hárommilliárd eurónyi uniós forrás állt a minisztérium rendelkezésére.⁴⁰

A környezetvédelmi politika céljainak megvalósításában kiemelt szerep jut a minisztérium célirányos alapjának, a Környezetvédelmi Alapnak (*Environmentálny fond*). Olyan tevékenységek támogatására nyújt lehetőséget, mint például:

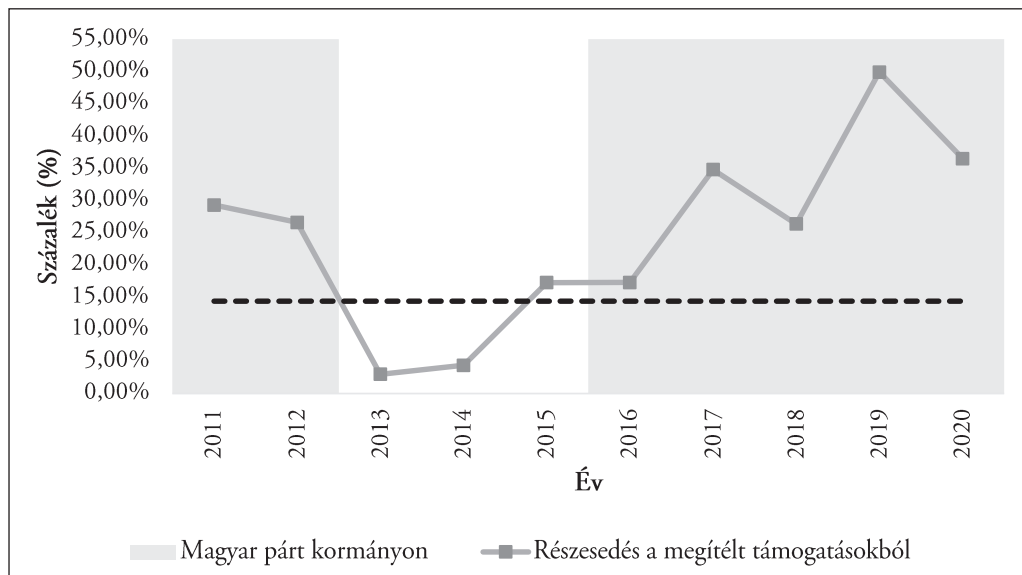
- A légkör- és az ózonréteg védelme (pl. épületek energiahatékonyságának növelése)
- Vízhasználat- és védelem (pl. szennyvíztisztítás, csatornahálózat kiépítése)
- Hulladékgazdálkodás fejlesztése
- Természet- és tájvédelem
- Környezeti terhelések feltérképezése és azok eltávolítása

A Környezetvédelmi Alapból finanszírozott projektek listája 2011-ig visszamenőleg elérhető az alap weboldalán. A támogatott pályázatok közül azokat összegzem, amelyeknek kedvezményezettjei községek vagy azok társulásai, regionális ügynökségek, esetleg kerületek. Ezek a programok helyben hasznosulnak, ezáltal erős földrajzi jelleget mutatnak. Ezzel szemben a minisztériumi háttérintézmények vagy az állami és magánvállalatok számára megítélt dotációk inkább általános jellegűek, felhasználásuk többnyire nem kötődik egy bizonyos térséghez, így ezek vizsgálatától eltekintek.

Mind a sikeres pályázatok száma, mind a megítélt támogatások értéke jelentős ingadozást mutat a belpolitikai fejlemények alakulásától függően. Azokban az években, amikor a Most–Híd kormánytényezőnek számított, a pozitívan elbírált kérelmek benyújtói között rendre felülreprezentáltak voltak a magyarlakta községek. Ugyanez érvényes az anyagi

40 Smer napokon valcuje partnerov aj vo vplyve na čerpanie eurofondov. *Denník N*, 2016. március 16. Letöltés helye: www.dennikn.sk; letöltés ideje: 2021. 03. 11.

források nagyságára is: amikor magyar nemzetiségű miniszter örködött az alap fölött, akkor átlagosan kétszer-háromszor annyi támogatás érkezett Dél-Szlovákiába, mint azt a régió lakosság száma indokolta volna. Ilyen tekintetben a legkiemelkedőbb a 2019-es év volt, amikor az összes megítelt dotáció fele, közel 47 millió euró került a magyarlakta vidékre (7. ábra).⁴¹

7. ábra: A Környezetvédelmi Alapból támogatott dél-szlovákiai pályázatok adatai, 2011–2020.

Forrás: Környezetvédelmi Alap, saját szerkesztés

Kiemelendő a 2012-es év is, amikor a támogatott projektek 44,51%-át dél-szlovákiai pályázók jegyezték (lásd a 4. mellékletet). Feltételezhető, hogy a Radičová-kormány bukása (2011. október) után a magyarlakta községek önkormányzatai kaptak az alkalmon, és nem várták meg, hogy a minisztérium és az alap vezetésében kedvezőtlen változások történjenek. Ez esetben a pályázók között felülreprezentáltak lehettek a dél-szlovákiai települések, ami magyarázhatja ezt a kiugró értéket. Az is teljesen észszerűnek tűnik, hogy a voksolás előtti hónapokban a Most–Híd minél több pénzügyi forrást szeretett volna ebbe a régióba juttatni, hiszen a támogatásoknak a tényét a párt a saját javára tudta fordítani a választási kampányban. Mindent egybevetve abban a hét évben, amikor magyar nemzetiségű miniszter vezette a környezetvédelmi tárcát, Szlovákia magyarlakta területei összesen több mint 124 millió euró értékű támogatással (a megítelt dotációk kb. harmadával) gazdagodtak, amiből 856 projektet finanszíroztak.

41 A pontos értékekért lásd a 4. mellékletet.

Éles kontrasztot mutatnak ezzel az időszakkal a második Fico-kormány évei. A kabinet első teljes évében, 2013-ban a sikeres lokális jellegű pályázatoknak csak 3,51%-át jegyezte magyarul település. Hasonló tendenciák érvényesültek 2014-ben is, amikor a sikeres pályázatok és a kiosztott támogatások között egyaránt 4% körüli volt Dél-Szlovákia részesedése. Az említett két év alatt az alpból támogatott 504 program közül csak húsz volt magyarul településhez köthető, ami 3,97%-os arány. Bár 2015-ben némileg javultak a vizsgált mutatók értékei, a kormányon kívül töltött időszak összességében így is ínségesnek bizonyult a déli régió számára: a három év alatt kiosztott támogatásoknak alig 10%-a, azaz kb. 9,77 millió euró jutott a magyar vidékre.

Kijelenthető, hogy a Környezetvédelmi Alap a dél-szlovákiai fejlesztéspolitika fontos eszköze. Az alpból az utóbbi tíz évben több száz magyarul község részesült támogatásban, amit például a csatornahálózat kiépítésére és a közösségi épületek hőszigetelésének felújítására fordíthattak. A tapasztalat azt mutatja, hogy ezeknek a dotációknak a száma és értéke erős összefüggést mutat a magyar pártok politikai erejével. A Most–Híd kormánytagsága idején nagy arányban finanszíroztak dél-szlovákiai projekteket az alpból, míg a többi évben a támogatások túlnyomó többsége más térségekbe került.

Összefoglalás

Szlovákia magyarul lakott területei az ország többi részénél alulfejlettebbek. Az egy főre jutó GDP a magyarok által lakott területeken az össznemzeti átlag alatt alakul, ami többek között a magas hozzáadott értékű munkahelyek hiányával magyarázható. Felettből kedvezőtlen a déli járások munkaerőpiaci helyzete is. Az állástalanok aránya Dél-Szlovákiában évtizedek óta meghaladja az országos értéket, ráadásul néhány helyen, például Gömör–Kishontban a tartós munkanélküliség szintje is magas. Az előnytelen foglalkoztatottsági adatok jelentős mértékben eredeztethetők a közlekedési infrastruktúra fejletlenségéből.

A hipotézis, miszerint a magyar pártok politikai ereje jelentősen befolyásolja Dél-Szlovákia gazdasági mutatóinak alakulását, részben fogadható el igaznak. Az egy főre jutó GDP értéke valóban több alkalommal közelített a magyarul lakott területeken az országoshoz akkor, amikor az MKP vagy a Híd kormányon volt, de ebben szerepe volt a makrogazdasági környezetnek is. A dél-szlovákiai munkanélküliségi adatok ma már kedvezőbbek, mint az ország megalakulásakor voltak. Bár ebben gyaníthatóan a két említett pártnak nem kis szerepe van, a felzárkózás nem köthető szorosan választási ciklusokhoz. A munkahelyteremtő

beruházások megvalósulását segíti az infrastruktúrafejlesztés, amiben a magyar pártok tevékenysége (a közlekedési és környezetvédelmi tárcán keresztül) rendre megnyilvánul. Markáns regionális favoritizmus az állami támogatások közül a Környezetvédelmi Alapból kiosztott dotációk terén figyelhető meg. Vannak azonban olyan támogatási formák is (pl. településrendezési terv készítésére), amelyeknél a miniszter nemzetisége kevésbé vagy egyáltalán nem befolyásolja a magyarlakta vidékre érkező támogatások mértékét.

A tanulmány mellett, hogy új szempontokkal egészíti ki a területi különbségekről szóló szakmai diskurzust, a politikai döntéshozók számára is tanulsággal szolgálhat. Különösen igaz lehet ez az útkeresés időszakában járó felvidéki politikai elitre vonatkoztatva. Milyen stratégiát követve tudja maximalizálni koalíciós potenciálját egy etnikai párt? Hozzájárulhat-e az egyenlőtlenségek csökkenéséhez a választási rendszer átszabása?⁴² Milyen finanszírozási szisztéma biztosíthat kiszámíthatóbb, igazságosabb forráselosztást a régiók között? Többek között az ezekre a kérdésekre adott válaszokból eredő döntések fogják meghatározni Dél-Szlovákia fejlődési lehetőségeit az elkövetkező években.

42 A jelenleg érvényes szlovák választási rendszerben a mandátumok egy körzetben kerülnek kiosztásra. Több választókerület létrehozásával biztosítani lehetne, hogy a magyarlakta területek nem maradnak parlamenti képviselő nélkül akkor sem, ha a magyar pártok nem képesek megugrani az öt százalékos bejutási küszöböt.

Év	Magyar párt kormányon?	Országosan	Magyarlakta kerületekben		
		GDP/fő (euró)	GDP/fő (euró)	GDP/fő szintje (%)	közeledés (%-pont)
1995	Nem	3 685,50 €	3 219,20 €	87,35%	
1996	Nem	4 100,04 €	3 660,10 €	89,27%	1,92%
1997	Nem	4 543,03 €	4 005,10 €	88,16%	-1,11%
1998	Igen*	4 950,84 €	4 390,87 €	88,69%	0,53%
1999	Igen	5 298,04 €	4 793,03 €	90,47%	1,78%
2000	Igen	5 862,47 €	5 205,48 €	88,79%	-1,67%
2001	Igen	6 359,91 €	5 679,48 €	89,30%	0,51%
2002	Igen	6 940,38 €	6 131,02 €	88,34%	-0,96%
2003	Igen	7 711,63 €	6 907,64 €	89,57%	1,24%
2004	Igen	8 579,28 €	7 675,31 €	89,46%	-0,11%
2005	Igen	9 372,25 €	8 132,69 €	86,77%	-2,69%
2006	Igen*	10 455,88 €	9 342,45 €	89,35%	2,58%
2007	Nem	11 705,22 €	10 282,35 €	87,84%	-1,51%
2008	Nem	12 690,71 €	11 064,35 €	87,18%	-0,66%
2009	Nem	11 832,38 €	9 965,41 €	84,22%	-2,96%
2010	Igen*	12 558,31 €	10 630,56 €	84,65%	0,43%
2011	Igen	13 211,26 €	11 277,59 €	85,36%	0,71%
2012	Igen*	13 611,69 €	11 755,28 €	86,36%	1,00%
2013	Nem	13 756,22 €	11 773,41 €	85,59%	-0,78%
2014	Nem	14 077,76 €	12 025,37 €	85,42%	-0,17%
2015	Nem	14 713,38 €	12 437,61 €	84,53%	-0,89%
2016	Igen*	14 927,10 €	12 646,89 €	84,72%	0,19%
2017	Igen	15 545,42 €	13 403,91 €	86,22%	1,50%
2018	Igen	16 437,84 €	13 974,35 €	85,01%	-1,21%
2019	Igen	17 215,84 €	14 877,25 €	86,42%	1,40%

1. melléklet: Az egy főre jutó GDP értékének alakulása Szlovákiában, 1995–2019.

Forrás: SZK Statisztikai Hivatala, saját szerkesztés

A *-gal jelölt években kormányváltás történt.

A szlovák koronában közölt adatok a hivatalos átváltási árfolyamon (1 EUR = 30,1260 SKK) kerültek átszámításra.

Év	Magyar párt kormányon?	Sikeres pályázatok		Megítélt támogatások	
		száma (db)	aránya (%)	értéke (euró)	aránya (%)
1996	Nem	19	11,88%	3 477 926,04 €	10,95%
1997	Nem	6	7,06%	1 324 437,36 €	5,00%
1998	Igen*	16	16,00%	2 649 073,89 €	11,55%
1999	Igen	20	16,67%	1 780 506,54 €	32,12%
2000	Igen	59	13,56%	5 498 734,65 €	17,32%
2001	Igen	68	11,64%	11 390 074,35 €	16,14%
2002	Igen	149	18,72%	22 629 613,29 €	18,42%
2003	Igen	-	-	-	-
2004	Igen	55	20,91%	4 607 794,93 €	15,00%
2005	Igen	65	20,38%	7 428 024,30 €	17,70%
2006	Igen*	81	22,75%	11 338 136,49 €	23,32%
2007	Nem	66	22,92%	7 013 310,76 €	20,23%
2008	Nem	60	31,25%	10 287 193,79 €	24,79%
2009	Nem	56	25,45%	7 798 050,00 €	20,96%
2010	Igen*	52	22,22%	5 535 960,00 €	16,87%
2011	Igen	43	23,63%	3 909 720,00 €	19,38%
2012	Igen*	43	27,22%	3 201 080,00 €	18,73%
2013	Nem	29	22,48%	2 836 320,00 €	15,96%
2014	Nem	54	25,23%	7 919 240,00 €	21,88%
2015	Nem	41	23,43%	6 139 080,00 €	18,53%
2016	Igen*	31	22,79%	5 514 060,00 €	21,50%
2017	Igen	26	16,88%	4 877 610,00 €	17,60%
2018	Igen	31	24,60%	5 518 870,00 €	19,81%
2019	Igen	17	17,00%	3 059 540,00 €	15,82%
2020	Igen*	35	36,46%	4 473 250,00 €	21,87%

2. melléklet: A magyarlakta községeknek megítélt támogatások bérlakások építésére és műszaki felszereltségük javítására, 1996–2020.

Forrás: SZK Közlekedési és Építésügyi Minisztériuma, saját szerkesztés.

*A *-gal jelölt években kormányváltás történt. A szlovák koronában közölt adatok a hivatalos átváltási árfolyamon (1 EUR = 30,1260 SKK) kerültek átszámításra. 1999-ből és 2003-ból nem áll rendelkezésre adat a bérlakások építésére megítélt támogatásokról. 1997-ből, 2003-ból és 2008-ból nem áll rendelkezésre adat a műszaki felszereltség javítására megítélt támogatásokról.*

Év	Magyar párt kormányon?	Sikeres pályázatok		Megítélt támogatások	
		száma (db)	aránya (%)	értéke (euró)	aránya (%)
2008	Nem	4	12,50%	28 055,60 €	12,08%
2009	Nem	6	16,67%	50 573,00 €	21,77%
2010	Igen*	2	9,09%	20 639,00 €	12,73%
2011	Igen	6	13,33%	48 051,20 €	13,19%
2012	Igen*	16	15,09%	72 671,25 €	15,33%
2013	Nem	4	14,29%	26 979,21 €	14,99%
2014	Nem	4	5,26%	33 831,70 €	5,80%
2015	Nem	13	13,27%	71 628,00 €	10,17%
2016	Igen*	14	15,22%	109 387,60 €	17,93%
2017	Igen	5	6,02%	30 881,60 €	5,06%
2018	Igen	7	9,86%	57 531,75 €	9,43%
2019	Igen	9	10,84%	60 381,60 €	9,83%
2020	Igen*	13	16,88%	92 536,00 €	15,17%

3. melléklet: A magyarlakta községeknek megítélt támogatások településrendezési terv készítésére, 2008–2020.

Forrás: SZK Közlekedési és Építészeti Minisztériuma, saját szerkesztés

*A *-gal jelölt években kormányváltás történt.*

A szlovák koronában közölt adatok a hivatalos átváltási árfolyamon (1 EUR = 30,1260 SKK) kerültek átszámításra.

Év	Magyar párt kormányon?	Sikeres pályázatok		Megítélt támogatások	
		száma (db)	aránya (%)	értéke (euró)	aránya (%)
2011	Igen	54	25,59%	10 407 840,00 €	29,25%
2012	Igen*	158	44,51%	8 509 917,00 €	26,57%
2013	Nem	6	3,51%	541 256,00 €	2,99%
2014	Nem	14	4,20%	1 539 212,12 €	4,39%
2015	Nem	103	19,36%	7 687 970,18 €	17,22%
2016	Igen*	124	22,42%	10 183 440,00 €	17,25%
2017	Igen	121	35,69%	9 335 432,00 €	34,75%
2018	Igen	120	27,21%	11 979 191,00 €	26,32%
2019	Igen	167	28,40%	46 945 799,00 €	49,89%
2020	Igen*	112	29,32%	27 128 255,00 €	36,45%

4. melléklet: A Környezetvédelmi Alapból támogatott dél-szlovákiai pályázatok adatai, 2011–2020.

Forrás: Környezetvédelmi Alap, saját szerkesztés

*A *-gal jelölt években kormányváltás történt.*